

groups that evolve into sharp forms of conflict, when ignoring the basic foundations of constitutionality, the author argues that the information can be considered only a humanistic society, introducing the legal definition «information legal society».

Through the establishment of humanistic and democratic principles, combined with modern information and technological tools, and aimed at the development of a person and a citizen as the highest value, the author considers the creation of «informational civil society» and, as identity, the «civil information society», where only the emphasis determines the most important point. In the first case – the technology that serves the needs of a democratic society of free citizens acquires a greater weight; in the second – society and its needs dominate over the technology, creating a special request for their use at their benefit. However, according to the author, there is no reasonable ground to artificially divide the human society into an «informational» and «a civil» one; since the society is united not only geographically, but also mentally, culturally, religiously or ideologically, and many other types of connections exist, including the family ones and even traditions and beliefs, not to mention the constitutional and legal «bonds», which, in fact, formulate a political nation.

Key words: informational civil society, informational law; constitutional rights, humanistic principles, distribution and circulation of information.

УДК 340.12

*Юрій Вадимович Шеляженко,
аспірант юридичного факультету
Університету економіки та права «КРОК»*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ АНАЛІТИЧНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка проблеми. Процеси соціально-економічної модернізації та європеїзації в Україні створюють нові виклики для національної правової думки. Участь української нації у глобалізаційних процесах вимагає дотримання міжнародних стандартів прав людини, верховенства права та миролюбства. Також постає необхідність формування сучасної наукової політики, заснованої на принципах ефективності та реальної впливовості науки, широкого академічного спілкування і взаємодії без обмежень та кордонів, демократичного управління науковими проектами, раціонального планування, прозорого оцінювання та фінансування наукових досліджень. Юридична наука має зміцнювати свою інституційну спроможність, соціальну та матеріальну базу, відстоювати академічну свободу, користуючись перевагами якісної аналітики перед політизованими та формалістичними доктринами. Слід посилювати стратегічно важливі, потенційно вигідні аналітично-правові дослідження і, передусім, визначити перспективні та пріоритетні напрями досліджень відповідно до національних інтересів і міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Е. Рубін вказує, що сучасна законодавча техніка ґрунтується на політичному аналізі, об'єктивній оцінці існуючих проблем і прийнятті оптимальних, науково вивірених юридичних актів [1].

Керівник проектів у сфері верховенства права та прав людини Координатора проектів ОБСЄ в Україні І. Іванків вказує, що професійний правник сьогодні має не лише вміти читати та розуміти закони, а й застосовувати на практиці складні філософські конструкції – верховенство права, справедливість, розумність, пропорційність тощо [2]. Такі міркування узгоджуються з правовою доктриною України, відповідно до якої принципи права мають пріоритет над нормами права, будучи найбільш загальним і стабільним вираженням суспільних цінностей, що визначають характер права і напрями його подальшого розвитку в формі неписаного права – *ius non scriptum* [3].

І. Лоудер та інші автори «путівника з глобального полісінгу» вказують на формування транскордонного простору правозастосування та правоохоронної діяльності, зазначають про переваги дослідження практик підтримання правового порядку та поширення знань про поліцейські технології [4]. Представляючи путівник на семінарі Центру з кримінології Оксфордського університету, І. Лоудер відніс дослідження полісінгу до сфери глобальних інтересів [5].

О. Керр стверджує, що економічний аналіз відіграє важливу роль у багатьох сферах правових досліджень, посиляючись на обширну літературу з питань мінімізації вартості та максимізації результатів правозастосування при безумовному дотриманні прав людини. Учений зазначає, що неврахування економічних реалій спотворює державну політику, а поліція схильна недооціню-

вати негативні наслідки її дій, що створює зайві обтяження для суспільства замість зміцнення правопорядку та подолання злочинності [6].

Аргументи на користь необхідності економічного аналізу реформи правосуддя та новел процесуального права наводилися раніше і в публікаціях автора цього дослідження [7].

А. Харкенс пропонує теоретичні підходи до кількісних, емпіричних юридичних досліджень та моделювання правових механізмів, акцентуючи на вивченні алгоритмічного урядування в умовах розвитку штучного інтелекту та його застосування у державному будівництві й правотворенні [8].

Мета статті полягає у тому, щоб визначити перспективні напрями розвитку аналітично-правових досліджень.

Основні результати дослідження. Сучасна юридична література аналітично-правового характеру дає змогу виокремити низку пріоритетних напрямів досліджень, які здійснюються зарубіжними правниками, таких як статистичний та економічний аналіз права, моделювання, прогнозування, модернізація інструментарію, теорії і філософії права.

Проблема соціально-економічної вартості злочинності та девіантної поведінки, яка з минулого століття активно вирішується у розвинутих країнах, в Україні не перебуває у центрі уваги досліджень правників, часто зосереджених на малопродуктивному філологічному аналізі законодавчих текстів, які за декілька років змінюються, що перетворює на непотрібні ретельно вибудовані лексико-логічні ланцюги формальних тлумачень.

Слід зазначити, що українським правникам доступні великі масиви даних (*big data*) – база «Законодавство України», Єдиний державний реєстр судових рішень (далі – Реєстр) та інші публічні системи правової інформації – які дають змогу здійснювати ґрунтовні та вигідні дослідження, однак цей ресурс використовується недостатньо ефективно.

Наприклад, Реєстр дає змогу збирати інформацію про злочинні кар'єри, будувати математичні та комп'ютерні моделі рецидивної поведінки, аналогічні до останніх розробок італійських фахівців [9], та формувати пропозиції державної політики щодо превентивних заходів зниження рівня рецидивної злочинності. На жаль, українські публікації з відповідної тематики практично відсутні, що свідчить про ігнорування цього перспективного напрямку досліджень. Також можна збирати інформацію про проходження окремих категорій справ у судах. Попереднє авторське дослідження малої вибірки судових рішень, розміщених у Реєстрі (50 випадкових рішень за випадковий день) показало, що середня тривалість кримінального судового провадження становить 300 днів, а середня тривалість цивільного провадження – 370 днів [7]. У подальшому, за умови формування дослідницької групи й належного фінансування таких досліджень, можна моделювати типовий процесуальний шлях справи в суді, виявляти причини затримок і формувати пропозиції щодо зміни процесуального права, щоб хоча б частково заощадити чималі кошти, які Україні доводиться виплачувати за рішеннями Європейського суду з прав людини через порушення права на справедливий суд.

Інформаційні технології вже використовуються поліцією для захисту прав людини. Зокрема, інформаційною системою забезпечення прав затриманих користуються інспектори поліції з прав людини в ізоляторах тимчасового тримання [10]. Логічно було б ширше використовувати інформаційні технології і в наукових дослідженнях, а також запитувати й отримувати масиви знеособленої інформації з відомих баз для наукового аналізу і формування раціоналізаторських пропозицій для стейкхолдерів.

Заслужують на особливу увагу пріоритети розвитку науки, визначені на державному та європейському рівнях.

Хоча фундаментальні дослідження з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук (зокрема й правознавства) відносяться до переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 р., затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. №942 [11], такі фундаментальні дослідження і взагалі соціально-гуманітарна сфера ігнорується середньостроковими пріоритетними напрямами інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017–2021 рр., затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. №1056 [12]. Щоправда, дослідження з право-

вої інформатики та ІТ-права в принципі підпадають під пріоритет «Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки» з останнього переліку, та й у інших сферах технологічного розвитку, визначених цим переліком, може вивчатися відповідне правове забезпечення.

Рамкова програма ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» [13] включає розділ «Суспільні виклики», у межах якого поставлені такі наукові проблеми, як захист свободи і безпеки в Європі, подолання злочинності та тероризму, модернізація урядування, відкритий уряд, інклюзивне толерантне суспільство та подолання дискримінації, запобігання конфліктам та зміцнення миру, кібербезпека та захист інформації, укріплення кордонів, розробка нових криміналістичних інструментів для захисту від злочинного використання вибухових речовин.

Висновки. Серед перспективних напрямів юридичних досліджень слід назвати такі, як економічний аналіз права України, статистичний опис, математичне та комп'ютерне моделювання юридичних процедур, аналіз великих масивів інформації (*big data*) та розробка шляхів підвищення ефективності правотворчості та правозастосування, а також вирішення конкретних задач, які ставляться перед вченими і забезпечуються належним фінансуванням дослідницьких робіт на національному та міжнародному рівні. Такі дослідження допоможуть підвищити авторитет права як доказової науки та наукометричні показники вчених правників, зміцнити соціальну і матеріальну базу наукових установ, інституційну спроможність та інфраструктуру юридичної науки. Орієнтація на максимальні здобутки при мінімальних витратах, створення сильних міждисциплінарних дослідницьких груп та підтримка високотехнологічних наукоємних бізнесів, пошук публічних і приватних джерел фінансування наукових проектів допоможе розвинути в Україні практично орієнтовані і теоретично глибокі самостійні дослідження з правознавства.

Використані джерела

1. Rubin E. Statutory Design as Policy Analysis / E. Rubin // Harvard Journal on Legislation. – 2018. – №1 (55). – P. 143–183.
2. Іванків І. Зміна підходів до викладання у юридичній освіті як основна передумова формування професійного правника / І. Іванків // Право України. – 2017. – №10.
3. Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013. – Т. 1. Загальнотеоретична та історична юриспруденція / за заг. ред. О. В. Петришина. – 976 с.
4. Loader Ian. The SAGE Handbook of Global Policing / Loader Ian et al. – SAGE Publications, 2016. – 654 p.
5. Doing Research with/out Impact: Policing Studies as a Global Field of Interest. University of Oxford Podcasts [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://podcasts.ox.ac.uk/doing-research-without-impact-policing-studies-global-field-interest>.
6. Kerr O. An Economic Understanding of Search and Seizure Law / O. Kerr // University of Pennsylvania Law Review. – 2016. – №164. – P. 591–647.
7. Шеляженко Ю. Необхідність економічного аналізу реформи правосуддя та новел процесуального права / Ю. Шеляженко // Актуальні проблеми судового права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 23 квітня 2018 р.) / під ред. Л. Москвич та ін. – Х. : Право, 2018. – С. 170–171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.academia.edu/36487489/>.
8. Harkens A. The ghost in the legal machine: algorithmic governmentality, economy, and the practice of law / A. Harkens // Journal of Information Communication & Ethics in Society. – 2018. – №1 (16). – P. 16–31.
9. Merlone U. The lingering effects of past crimes over future criminal careers / U. Merlone et al. // Winter Simulation Conference (WSC), 2016. DOI: 10.1109/WSC.2016.7822382.
10. У Національній поліції запроваджують пілотну посаду інспектора з прав людини в ІТТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/u-nacionalniy-policiyi-zaprovadzhuyut-pilotnu-posadu-inspektora-z-prav-lyudyny-v-itt>.
11. Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року : постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. №942 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-%D0%BF>.
12. Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017–2021 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. №1056 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/980-2017-%D0%BF>.
13. Horizon 2020 projects. European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-sections-projects>.

Шеляженко Ю. В. Перспективні напрями аналітично-правових досліджень

Участь України у глобалізаційних процесах, таких як європейська інтеграція, обумовлює новий порядок денний для науковців-правників. Висуваються нові вимоги щодо ефективності та соціально-економічного впливу наукових досліджень, впроваджуються сучасні стандарти демократичного управління наукою, прозо-

рого оцінювання та фінансування наукових досліджень. У таких умовах юридична наука має зміцнювати свою інституційну спроможність, соціальну та матеріальну базу, пропонувати якісну аналітику для наукового забезпечення політико-правових рішень і при цьому відстоювати свою академічну автономію. Необхідно приділити особливу увагу розвитку інформаційних технологій, які вже використовуються науковцями, як і судами, поліцією, адвокатурою, прокуратурою, пенітенціарною службою та іншими правовими інституціями в Україні. Перспективними напрямками розвитку досліджень є економічний аналіз права України, статистичний опис, математичне та комп'ютерне моделювання юридичних процедур, аналіз великих масивів інформації (*big data*), аналіз шляхів забезпечення ефективності правотворчості та правозастосування, а також вирішення завдань, поставлених на національному і міжнародному рівнях та забезпечених належним фінансуванням дослідницьких робіт. Серед важливих завдань моделювання та оптимізації можна назвати аналіз злочинної кар'єри та профілактику рецидиву, аналіз юридичних процедур та шляху судового розгляду справи, аналіз вартості злочинності та порушень прав людини через похибки правових механізмів.

Ключові слова: правовий аналіз, наукові проблеми, вплив досліджень, фінансування науки, ефективність права, академічна автономія.

Sheliashenko Y. Perspective problems for legal research and analysis

Ukraine's participation in globalization processes, such as European integration, creates a new agenda for legal scholars. New requirements for the effectiveness and socio-economic impact of scientific research are put forward. Modern standards of democratic science management, transparent evaluation, and financing of scientific research are implemented. In such circumstances, legal science must strengthen its institutional capacity, social and material capital and defend own academic autonomy by providing excellent analytics for the scientific provision of political and legal decisions. Participation of the Ukrainian nation in the globalization process requires the implementation of international standards of human rights, rule of law and peace-loving. Modern scientific policy based on the principles of effectiveness and impact of science, broad academic communication and interaction without borders, democratic management of scientific projects, rational planning, transparent evaluation and financing of scientific research. Strategically important, potentially beneficial analytical and legal research should be strengthened, first of all, respecting national and international research frameworks. Special attention needs to be paid to the development of information technologies that are already used by jurists, as well as courts, police, lawyers, prosecutors, detention facilities and other legal institutions in Ukraine. Ukrainian jurists have access to big data sources, such as Legislation of Ukraine database, the Unified State Register of Judgments and other public legal information systems, which allow profitable research, but in practice aren't used efficiently. For example, the Unified State Registry of Judgments allows to collect information about criminal careers and judicial proceedings, to build mathematical and computer models, to research ways for recidivism level decreasing and avoiding delays in delivering justice. Author's preliminary survey of a small sample of court decisions placed in the Unified State Registry of Judgments (50 random decisions of a random day) showed that the average length of criminal proceedings is 300 days and the average length of civil proceedings is 370 days. It is possible, in case of further funding, to create research group, to simulate the typical procedural path of the case in the court, to identify the causes of delays and to formulate proposals to change the procedural law, to save the money Ukraine must pay by the decisions of the European Court on Human Rights that found violations of the right to a fair trial. Prospective areas of future legal research are the economic analysis of law, statistical description, mathematical and computer modeling of legal procedures, analysis of big data, analysis and optimization of law-making and law enforcement in Ukraine.

Key words: legal analysis, scientific problems, research impact, research funding, law effectiveness, academic autonomy.

УДК 340

Олексій Олексійович Ющик,

аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом

ПРАВОВЕ І НЕПРАВОВЕ НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ СПОРТУ

Постановка проблеми. При формулюванні поняття спортивного права в літературі переважає погляд на нього як на комплексну галузь права в системі інших галузей національної правової системи. Однак ця галузь не обмежується національними межами, а включає регулювання спортивних відносин і на міжнародному рівні, що не узгоджується з її визначенням як галузі національного права. Таким чином, постає питання, яким є нормативне регулювання вказаних відносин, а разом із цим виникає потреба у дослідженні особливостей цього нормативного регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематикою специфіки нормативного регулювання у сфері спорту займалися переважно зарубіжні автори (М. Белофф, Ф. Латті, Д. Нафцигер, А. Рігоцці, Ж. Симон, К. Фостер), однак і вітчизняні – С. Алексєєв, Е. Погосян, І. Понкін, А. Понкіна, А. Соловійов, М. Челишев та ін. Водночас залишаються дискусійними уявлення про